

ÜLKEMİZCE TAKİP EDİLEN DİĞER ÖZEL TİCARİ SORUNLAR

1. ÇHC - İthal Edilen Gıda Ürünlerinin Üreticilerinin Kaydı için İdari Tedbirler

Mezkur düzenleme, tüm ithal gıdalar için yabancı gıda tesisi kaydını zorunlu kılmaktadır. Yönetmelik uyarınca, Çin, ithalatçı gıda tesislerinin kaydı için herhangi bir başvuruyu kabul etmeden önce, ihracatçı ülkenin gıda güvenliği yönetim sisteminin Çin'inkine eşdeğer olup olmadığını sorgulayacaktır. Çin'in başka bir DTÖ üyesinin ulusal gıda kontrol sistemini eşdeğer olarak tanıdığı durumlarda o ülkenin firmaları gümrük işlemlerinden muaf olmayacak, ayrıca gümrük aşamasında firma bazında gıda tesislerinin ticari dokümantasyon, teftiş ve denetim raporlarını sağlaması da gerekecektir.

Söz konusu düzenlemenin 1 Ocak 2022'de yürürlüğe gireceği ifade edilmiştir. Mezkur düzenleme uyarınca, yabancı ülkelerin yetkili kurumları Çin tarafının gıda gerekliliklerini karşılayan işletme listesini Çin tarafına sunacak, daha sonra Çin, gönderilen listedeki ticari işletmelerin kaydını tamamlayıp onlara bir kayıt numarası oluşturacak ve kayıtlı şirketin adını ve kayıt numarasını resmi web sitesinde yayınlayacaktır.

Söz konusu düzenleme uyarınca, ayrıca, gıda ürünlerinde gıda güvenliği ile ilgili tehlikeler bulunması halinde, ihracatçı ülke yetkili otoritelerinin Çin hükümetine rapor vermesi ve ihracatı askıya alması gerekecektir. İhracatçı işletmelerin gıda güvenliği yönetim sisteminin Çin'e eşdeğerliğini değerlendirirken yabancı ülke yetkili makamlarının hangi standartlara veya düzenlemelere göre inceleme yaparak Çin tarafına bir liste göndereceği belirsizliğini korumaktadır.

2. ENDONEZYA - Helal Ürün Garanti Kanunu:

Gıda maddeleri, içecekler, ilaçlar, kozmetikler, kimyasal ürünler, biyolojik ürünler, genetik olarak işlenmiş ürünler ve giyilen, kullanılan veya yararlanılan ürünler olmak üzere çok geniş bir ürün grubuna yönelik helal belgelendirmeyi düzenleyen "Helal Ürün Garanti Kanunu" yayımlandığı 2014 yılından itibaren takip eden tüm TTE Komite toplantılarında "Özel Ticari Sorun" (STC) olarak Komite gündemine getirilmiştir.

Söz konusu Kanun uyarınca Endonezya'ya ithal edilen, serbest dolaşıma alınan veya ticarete konu tüm ürünler helal belgesine sahip olmalı ve "Halal" "Helal" sertifikasyonu her bir ürüne iliştilen helal etiketi ile gösterilmelidir. Helal olmayan hammaddeler/içerik kullanılarak üretilen ürünler ise "Non-Halal" "Helal Değildir" olarak etiketlenmeleri şartıyla helal belgelendirmesi şartından muaf tutulmaktadır.

Bu çerçevede, kesim, işleme, depolama, paketleme, dağıtım, pazarlama ve satış aşamalarının tümünde "helal" ve "helal-olmayan" ürünler ayrı olmalıdır. Helal belgelendirme zorunluluğunun başlayacağı tarihler ürün grubuna göre farklılık göstermektedir. Bu kapsamda, yiyecek ve içecekler için helal belgelendirme zorunluluğu 17 Ekim 2019'da başlamış olup, 17 Ekim 2024 tarihine kadar bir geçiş dönemi sağlanmıştır. Diğer ürünler için ise 17 Ekim 2026 tarihinden itibaren söz konusu helal belgelendirme ve etiketi zorunluluğunun geçerli olacağı öngörülmektedir.

Söz konusu Kanun ve Kanuna ilişkin bildirim yapılan alt mevzuat çerçevesindeki düzenlemeler, pek çok ülke tarafından gündeme getirilmektedir. Bu kapsamda, yapılan eleştirilerde, helal belgelendirmede kamu otoriteleri arasında karşılıklı tanıma anlaşmasını şart koymanın karmaşık ve külfetli olduğu, örneğin AB ülkelerinde helal belgelendirmesinde Endonezya ile karşılık tanıma anlaşması yapılabilecek yetkili bir kamu otoritesinin bulunmadığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, Kanun kapsamında eleştiri konusu yapılan önemli hususlar aşağıda belirtilmektedir:

- “Helal olmayan ürünler” için ürün ambalajına bir takım resim, piktogram ve yazılar suretiyle “*helal-değildir*” bilgisi yerleştirilmesi zorunluluğu;
- Her işletmecinin bir helal denetçisi istihdam etmesi şartının aşırı külfetli olacağı;
- Helal olmayan hammadde kullanılan veya helal sürecini takip etmeyen tıbbi ürün ve malzemeler ile biyolojik ürünlerin, helal olmayan bileşenler içermesi veya helal olmayan şekilde işlenmesi durumunda ürün etiketinde hammaddelere ilişkin bilgilerin yer alması koşuluyla “*helal sertifikası*” olmadan da pazarlanabilmesi hususuna ilişkin mevzuat hakkında açıklama yapılması;
- Kanunun kapsadığı tüm ürün kategorilerinin helal olan ve helal olmayan ürünler açısından ayrı üretim, işleme, depolama, paketlenme ve dağıtım tesislerine sahip olması zorunluluğunun uygulanabilirliği ve gerekliliği;
- Doğal (işlenmemiş) yiyecek ve içeceklerin helal olduğu gerekçesi ile Kanundan muaf tutulmasına karşın, dondurulmuş meyve ve sebzeler için neden helal belgelendirme zorunluluğu olduğu;
- Yabancı helal belgelendirme kuruluşlarının tanınması hususunun gıda ürünleri dışındaki ürün grupları için de uygulanıp uygulanmayacağı;
- İthal ürünler için helal sertifikaları halihazırda Endonezya Helal Ürün Ajansı (BPJPH) tarafından doğrulanacağından yabancı helal sertifikalarına ilişkin çevrimiçi (online) kayıt zorunluluğunun kaldırılması,
- Hangi tıbbi cihazların Helal Kanunu’nun uygulama yönetmeliklerine tabi olacağı konusunda daha fazla kesinlik sağlanması;
- İnsan kanı, tükürük ve doku örneklerini test etmek için kullanılan hayvan materyalinden yapılan in-vitro teşhis ürünlerinin Kanun kapsamından çıkartılması ile aynı tıbbi durum için benzer güvenlik, etkinlik ve kalite profillerine sahip eşdeğer bir helal aşı olmadığı sürece haram (helal olmayan) aşılarla izin verilip verilmeyeceği; hususlarında yer alan belirsizlikler Komite toplantısı gündemine getirilmiştir.

3. ÇHC - Kozmetik Denetim Yönetmeliği ve Özel Olmayan Kozmetik Ürünlerin Bildirilmesine İlişkin Yönetmelik

Söz konusu yönetmelikte kayıt ve dosyalama sürecinde şart koşulan “içerikte kullanılan tüm malzemeler ve kalite spesifikasyonlarının” açıklanması zorunluluğunun ticari sır niteliğindeki bilgilerin korunması açısından tehlike arz ettiği ve fikri mülkiyet haklarına zarar vereceği ifade edilmiştir. Çin’in, kozmetik etkinlik iddialarını destekleyen bilimsel kanıtların özetinin NMPA tarafından belirlenen web sitelerinde açıklanması şartının yine kritik olan bir dizi ticari sırrın ifşasına sebep olabileceği ifade edilmiştir.

Yönetmelik, kozmetik ürünlerin tescili için gerekli uygunluk belgelerinin, CMA (China Inspection Body and Laboratory Mandatory Approval) almış test laboratuvarları tarafından verilmesini şart koşturmaktadır. Ancak, yalnızca Çin’deki laboratuvarların CMA aldığı

bilinmektedir. Bu nedenle CMA verme konusunda yabancı laboratuvarlara esneklik sunulması ve yabancı laboratuvarlar veya GCP (Good Clinical Practices) ve GLP (Good Laboratory Practices) dahil olmak üzere uluslararası kabul görmüş laboratuvarlar tarafından verilen test sonuçlarının tanınması talep edilmiştir.

Özellikle, kozmetiklerdeki tüm bileşenlerin etiketlenmesi zorunluluğu ile ilgili olarak, çoğu ülkede, içerik listesi beyanı, %1 veya daha yüksek konsantrasyondaki maddelere uygulanmakta iken, Çin'in taslak düzenlemesine göre, %0,1 veya daha yüksek konsantrasyondaki maddeler için içerik beyanı gerekmektedir. Buna ek olarak, eğer %0,1'den daha düşük konsantrasyonda maddeler varsa bunların da "küçük miktarlarda diğer katkı maddeleri" olarak etikette yer alması şartı getirilmektedir.

Yeni düzenleme kapsamında, hayvanlar üzerinde test edilmemiş kozmetiklerin, Çin pazarına yalnızca düzenleyici otorite tarafından verilen GMP sertifikasının sunulması şartıyla izin verileceği ifade edilmektedir. Özel amaçlı olmayan bu tür kozmetikler, birçok ülkede düşük riskli ürünler olarak kabul edildiğinden düzenleyici otorite tarafından verilen GMP sertifikası şartına tabi değildir. Bu şart, Çin'e ihraç edilen kozmetiklerde düzenleyici kurum tarafından verilmiş GMP sertifikası sunamayan ülkeler için hayvan testi gerekliliklerinin hala geçerli olacağı ve bu nedenle ithal kozmetik ürünlerinin ticaretinde önemli engel teşkil edeceği anlamına gelmektedir.

4. MISIR - Kozmetik Ürünlerinin Dolaşımına İlişkin Düzenleyici Yönergeler

Söz konusu Yönerge Taslakları, oldukça külfetli ön onay süreci (kayıt) ve gümrükleme süreçlerini ayrıca, riskli olsun olmasın tüm kozmetik ürünleri için yeni iç pazar uygulamalarını içermektedir.

Sunulan belgeler piyasadaki gerçek ürünleri yansıtmayabileceğinden ve yasal olmayan aktörler kayıt sürecini atlayabileceğinden, piyasa öncesi onayların ürünlerin güvenliğini sağlama noktasında bir referans sağlayamayacaktır. Ayrıca, pazar öncesi onaylar gereksiz maliyetler eklemekte ve bir ürünün piyasaya sürülmesinde önemli gecikmelere neden olmaktadır. Hızlı tüketim malları olarak kozmetik ürünleri, mevsimsel satışlara ve moda trendlerine bağlı olup, bu, ürünlerin hemen piyasaya sürülmesini gerektirmektedir. Ön onaya dayalı söz konusu kontrol sisteminin, şirketler için ciddi bürokratik yükler oluşturacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, söz konusu düzenleme risk temelli bir yaklaşım yerine tüm ürünlerin görsel olarak denetimini gerektirmekte olup, bu uygulama birçok sevkiyatın, masrafları ithalatçıya ait olmak üzere bir hafta boyunca gümrüklü bir antrepoda beklemesi anlamına gelmektedir.

Ürün güvenliğinden sorumlu kişinin adı ve adresi, bir ürünü tanımlamak ve özellikle sorumlu kişiden ürün güvenliğine ilişkin teknik dokümantasyon talep ederek pazar içi kontrol gerçekleştirmek için yeterli olacakken, yeni düzenleme, ayrıca ambalajın üzerine bir bildirim numarası konulması zorunluluğunu getirmektedir. Bildirim numarasının ambalajın üzerine konulmasını zorunlu kılmak; yalnızca Mısır'a özgü ayrı bir ambalaj yapısını gerektireceğinden, tedarik zincirinde ek adımlar oluşmasına sebep olacaktır.

Son olarak, yeni düzenleme, kozmetiklerden kaynaklı tüm ciddi olumsuz olayların rapor edilmesi zorunluluğunu şart koşmaktadır. Kozmetik ürünlerle ilgili olumsuz deneyimlerin büyük çoğunluğu, tıbbi tedaviye ihtiyaç duymadan çözülen küçük, geçici cilt tahrişleriyle ilgilidir. Kozmetik şirketleri, tüketici deneyimlerini anlamak ve iyileştirmek için kozmetovijilans uygular. Tüm olumsuz olayların raporlanması, hem yetkililer hem de endüstri için izlenebilirliğin sağlanması açısından düzenlemeler gerektireceğinden ciddi maliyetlere sebep olacaktır.

5. SUUDİ ARABİSTAN- SABER Uygunluk Değerlendirmesi Çevrimiçi Platformu / SALEEM Ürün Güvenliği Programı:

Avrupa Birliği (AB), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İsviçre tarafından yapılan eleştirilerde; Suudi Arabistan tarafından yakın zamanda başlatılan SABER kayıt sistemi aracılığıyla uygulanan SALEEM Ürün Güvenliği Programı kapsamında yürütülen ürün güvenliği ve ithalat denetimlerinde özellikle oyuncak ürünlerinde karşılaşılan zorluklar gündeme getirilmiştir. SABER; Suudi Arabistan'ın Ürün Güvenliği Programı olan SALEEM kapsamında, ithal edilecek tüketici ürünleri için oluşturduğu elektronik tabanlı bir kayıt sistemidir. Sistemde; teknik veri, test raporları gibi ürünün Suudi Arabistan teknik düzenlemelerine uygun olduğunu gösteren belgelerin yanı sıra menşe şahadetnamesi, konşimento, fatura bilgileri de talep edilmekte, sonucunda uygun görülen ürünlerin ithalatına izin verilmektedir. Söz konusu uygulamada kayıt işlemi ithalatçı tarafından gerçekleştirilmekte olup, sisteme ürünün HS kodu girilmesi sonrasında riskli ürünler onaylanmış kuruluşa yönlendirilmekte riskli olmayan ürünler için ise sistem gerekli belgeleri otomatik oluşturmaktadır. Söz konusu uygulamanın pahalı, külfetli, zaman alıcı ve öngörülemez sonuçlara sebep olduğu eleştiri konusu yapılmıştır.

AB ve ABD tarafından yapılan eleştiride devamla, oyuncak üreticilerinin, Suudi Standartlar, Metroloji ve Kalite Teşkilatı (SASO) tarafından yetkilendirilmiş onaylanmış kuruluşlardan “Körfez İşbirliği Konseyi Uygunluk İzleme Sembolü” (GCTS) kayıt numarasını alma noktasında yaşanan zorluklar ifade edilmiştir. GCTS sistemi, Körfez Ülkeleri Standardizasyon Örgütü (GSO) üyeleri ve Yemen tarafından ortak bir teknik mevzuat oluşturularak, mevzuat kapsamına giren ve gerekli şartları sağlayan ürünlerin mezkur ülkeler arasında serbestçe dolaşmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda, halihazırda sadece oyuncak ve alçak gerilimli elektrikli aletler için ortak mevzuat oluşturulmuştur. Bu çerçevede, söz konusu ürünlerin üzerlerinde ve ambalajlarında GSO elektronik sistemi üzerinden elde edilecek bir GCTS (G işareti ve karekod) bulunması gerekmektedir. Söz konusu sembol ile gümrük otoriteleri ve tüketiciler açısından (ürün üzerindeki karekodu okutmak suretiyle) ürünlerin takibi ve izlenebilirliği sağlanması ve denetimlerin daha etkin yapılmasına imkan vermesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte, uygunluk değerlendirme sürecinde, yapılan testler ve alınan numune sayıları bakımından Onaylanmış Kuruluşlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Onaylanmış kuruluşlar, uygunluk değerlendirme prosedürlerini yürütürken maliyetleri artırmanın yeni yollarını bulmakta, tutarsız ve kendi takdirlerine göre hareket etmektedir.

6. SUUDİ ARABİSTAN - Düşük Kapasiteli Pencere Tipi ve Tek Bölmeli Klimalar için Minimum Enerji Performansı, Etiketleme ve Test Gereklilikleri:

Güney Kore tarafından gündeme getirilen müdahalede, Suudi Arabistan'ın düşük kapasiteli pencere tipi ve tek bölmeli klimalar için minimum enerji performansı, etiketleme ve test

gerekliliklerine ilişkin öngörülen yeni düzenleme uyarınca; kısmi yük çalıştırma testi için AC ayar bilgilerinin, hem ürün ambalajında hem de SASO kayıt sisteminde yer alması zorunluluğunun fikri mülkiyet haklarının ihlal edilmesine sebep olacağı dile getirilmiştir.

İkinci olarak, orijinal sertifikalı ürünle aynı özelliklere sahip ve klimalar dahil enerji verimliliği düzenlemeleri gerektiren ürünlerin ilk sertifikasyonu için sunulan test raporlarının kullanımına izin verilerek sertifika yenileme şartının kaldırılması veya sertifika yenileme gerekliliklerinin gevşetilmesi talep edilmiştir.

Suudi Arabistan cevabi olarak; ek belgelerin yalnızca SASO web sitesi üzerinden elektronik olarak sunulacağı, böylece, üreticiler ve kamunun söz konusu belgelere ulaşamayacağından teknolojilerin fikri mülkiyet haklarının güvence altına alındığını ifade etmiştir.

7. SUUDİ ARABİSTAN - Elektrik ve Elektronik Donanımlarda Tehlikeli Maddelerin Sınırlandırılması ve Kısıtlanmasına (RoHS) İlişkin Teknik Düzenleme:

Suudi Arabistan'ın yeni RoHS düzenlemesine ilişkin taslak mevzuatta, uluslararası standartlardan olası sapmalar, düzenlemenin kapsamının net olmaması ve taslakta belirtilen RoHS gereksinimleri ile model alınan ve yaygın olarak kabul gören AB RoHS gereksinimleri arasındaki tutarsızlıkların bulunduğu ifade edilerek, taslak mevzuat eleştirisi konusu edilmiştir.

Bildirimi yapılan yönetmelikte test raporu gereksinimleri ile ilgili olarak, test verilerinin gerekli olması durumunda, eksiksiz bir ürün test raporunun, şirketlerin her bir bileşeni homojen malzeme seviyesinde test etmesi gerektiği anlamına geldiği ifade edilerek, tüm homojen malzeme fraksiyonlarının test edilmesinin son derece zaman ve kaynak kaybı olduğu ve yüksek maliyetlere sebep olacağı dile getirilmiştir. Ayrıca, testlerin üretici beyanı yerine, SABER sistemi üzerinden Suudi Arabistan'ın onaylanmış kuruluşlarından biri tarafından yapılması gerekmektedir. Taslak yönetmeliğe göre, üreticiler, ISO/IEC 17067 kapsamında belirtilen bir uygunluk değerlendirme prosedüründen geçmek için, ürünlerinin tüm modellerinin numunelerinin yanı sıra uygunluğu kanıtlayan belgeleri de SASO onaylı bir uygunluk değerlendirme kuruluşuna göndermelidir. Test için ürünün demonte edilmesini gerekeceğinden uygunluk değerlendirme kuruluşlarının tam olarak monte edilmiş elektrikli ve elektronik ekipman (EEE) üzerinde zorunlu Tip Onayı Uygunluk Değerlendirmesini nasıl gerçekleştirebileceği büyük bir soru işaretidir. Bu çerçevede, Suudi Arabistan'dan bu alandaki uluslararası standart olan IEC 63000 standardına dayalı üretici beyanını kabul etmesi talep edilmiştir.

Taslak yönetmelik, fabrikalar için ISO 9001 veya eşdeğeri sertifika gerektirmektedir. Elektrikli ve elektronik ekipmanlarda farklı üreticiler tarafından monte edilen çok sayıda parça olduğundan, bu sertifikanın üretim tedarik zincirindeki hangi fabrikaya atıfta bulunduğu belirsizliğini korumaktadır.

8. KATAR - Süt ve Süt Ürünlerinin Raf Ömürlerine İlişkin Katar Kamu Sağlığı Bakanlığı Genelgesi:

Süt ve süt ürünlerinin raf ömürlerinin kısaltılmasına ilişkin Katar Kamu Sağlığı Bakanlığı kararı ile ülkemizden anılan ürünlerin Katar'a ihracatı olumsuz etkilenmektedir.

Katar, ilgili tedbirlerin yerli ve ithal ürünlere eşit olarak uygulanacağına dair güvence vermekle birlikte, özellikle lojistik koşullar göz önünde bulundurulduğunda, yeni 45 günlük raf ömrü gereksinimlerinin karşılanması imkânsız hale gelmektedir.

Mezkûr problem TTE toplantısında, AB, ABD ve Kanada tarafından gündeme getirilmiş olup, söz konusu düzenlemenin uluslararası Kodeks Alimentarius standardı ile uyumlu olmadığı, herhangi bir bilimsel temele dayanmadığı ve ithal ürünlerin güvenliğini garanti etmediği ifade edilmiştir.

Buna ek olarak, UHT süt ve beyaz peynirler için talep edilen belirli ürün özellikleri, özellikle süt ürününe zorunlu olarak eklenmesi gereken vitaminler ve belirli beyaz peynirlerin sadece az yağlı kategorisinde olması zorunluluğu hususları da gündeme getirilen eleştiri konuları arasında yer almaktadır.

9. KÖRFEZ İŞBİRLİĞİ KONSEYİ (KİK) (SUUDİ ARABİSTAN, BAHREYN, KUVEYT, UMMAN, KATAR) VE YEMEN - Helal Hayvan Yemi:

Körfez İşbirliği Konseyi ülkeleri ile Yemen tarafından uygulamaya alınan helal hayvan yemine ilişkin taslak düzenleme AB tarafından gündeme getirilerek eleştiri konusu edilmiştir. Söz konusu taslak, insan tüketimine mahsus hayvansal ürünler açısından helal yemin üretimi, hazırlanması, işlenmesi, taşınması ve depolanmasında uyulması gereken gereklilikleri kapsamaktadır. Söz konusu uygulamanın AB’de yetiştirilen hayvanlar açısından beslenme rejiminde önemli bir değişiklik gerektireceğinden ihracatı olumsuz etkileyeceği ifade edilerek taslak düzenlemenin ticareti gereğinden fazla kısıtladığı eleştiri konusu edilmiştir.